וכי תימא ה"נ בנתערב א] באחת אי הכי אמר לו רבי יהושע הרי הוא עובר על בל תוסיף הכא בל תוסיף מהיכא אלא אמר רבא ב] בבלול לא פליגי כי פליגי בכוסות לר"א אית ליה רואין לרבנן לית להו רואין ובבלול לא פליגי והתניא א) א"ר יהודה לא נחלקו ר"א וחכמים על דם חטאת שנתערב בדם עולה שיקרב ברובע ונרבע שלא יקרב על מה נחלקו על דם תמימה שנתערב בדם בעלת מום שר"א אומר יקרב בין בבלול בין בכוסות ג] וחכ"א לא יקרב רבי יהודה אליבא דר"א מתני בין בבלול בין בכוסות ורבנן ד] בכוסות פליגי אמר אביי לא שנו אלא תחלת חטאת ועולה אבל סוף חטאת [ועולה] ה] דברי הכל מקום עולה מקום שיריים א"ל רב יוסף הכי ב) אמר רב יהודה שירים צריכין איצטבא וכן אמר ר"ש ו] לא שנו אלא תחלת חטאת ועולה אבל סוף חטאת ועולה ה] דברי הכל מקום עולה מקום שירים א"ר ז] יוחנן ואיתימא רבי אלעזר א עדיין היא מחלוקת מתיב רב הונא בר יהודה 1 קדש הם שאם נתערב בדם קדשים אחרים יקרבו מאי לאו סוף עולה ובכור וש"מ מקום עולה מקום שירים לא תחילת עולה ובכור ומאי קא משמע לן ג) דאין עולין מבטלים זה את זה האי 2 מולקח מדם הפר ומדם השעיר נפקא תנאי היא איכא דנפקא ליה מהכא ואיכא דנפקא ליה מהכא מתיב רבא 3 והקריבו ח] בני אהרן את הדם וזרקו את הדם מה

רש"י

וכ"ת ה"נ בנתערב. מתנה אחת מן הבכור בשיעור מתן ט] ד' מתנות מן העולה ודקאמר יתנו במתן ד' ינתנו חמשתן קאמר שיהו ניתנין ד' מתנות ודאי מן העולה ואתא רבי יהושע למימר יש בילה ודיו במתנה אחת על שניהן ולא יעבור על בל תוסיף דלית ליה רואין: הכא בל תוסיף מהיכא. הרי אין כאן מן הבכור אלא כדי מתנה י]: אלא אמר רבא. כל הנך שנויי דשנינן לא תשנינן יא] דודאי התחתונים עלו לו דקתני בין לשם שירים בין לתחילת עולה קאמר ומתני' דמתן ד' במתנה אחת בדאיכא טובא מכל חד קאמר ואפ"ה לא תשמע מינה לר"א יש בילה דתקשה לרב אשי דאיכא לשנויי יב] הא מתני' דלעיל דעליונים ותחתונים ומתני' דמתן ד' במתן אחת לאו בבלול פליגי אלא בתערובת כוסות וקאמר ר"א בעליונים ותחתונים דיתן שניהם למעלה ולמטה ושניהם כשרין ורואה אני את דם (חטאת) יג] למעלה כאילו הוא מים וכן בעולה ובכור נותן ד' מכל כוס וכוס ורואה אני את התוספת כאילו הוא מים יד](וכן בעולה ובכור) ורבנן לית להו רואין וישפך לאמה. ואע"ג דהך פלוגתא בבלול טו] נמי איכא לאיפלוגי בהכי טז] ועוד פליגי נמי ביש בילה ואין בילה מיהו הך יז] מתניתא דקתני והתחתונים עלו לו דמשמע יש בילה ומתני' נמי דקתני הרי הוא עובר על בל תוסיף דמשמע דבאיערב טובא קאי ואפ"ה מכשר משמע יח] דיש בילה וע"כ לאו בבלול קיימי דלעולם לר"א אין בילה דאי יט] בבלול לא הוה מכשיר ר"א לא בבכור ולא כ] בעולה דדלמא מהאי קא יהיב ומהאי לא קיהיב אלא א"כ נתערבו ד' באחת וכן בעולה ועולה כא] אלא א"כ נתערבו ד' בד' ולא בחטאת ועולה אלא ברובא עליונים וקיהיב למעלה שיעור תחתונים ועוד וחטאת לבדה תעלה לו. ולרבנן ישפך לאמה דלית להו רואין: שיקריב כב]. דרבנן נמי אית להו רואין ומתני' לאו רבי יהודה היא: שר"א אומר יקריב כג]. ואפי' לא קרב אחד מהם דדריש ד) מום בם לא ירצו לכם בעיניה הוא כד] משמע הא ע"י תערובת ירצו בין בבלול כו' ומדר' יהודה נשמע לרבנן דפליגי עליה במתני' ומוקמי פלוגתא ברואין ואף כה] בחטאת ועולה בין כו] בבלול בין בכוסות קיימי וקתני לר"א התחתונים עלו לו וגבי עולה ובכור נמי מכשיר במתני' אלמא יש בילה: ומשני רבי יהודה אליבא דר"א. דמוקי פלוגתא בבעלת מום דאין כשר לר"א כז] אלא א' ומתני' כח] בין בבלול בין בכוסות ומוקי לה רב אשי כט] לענין בלול כגון דרובא כשר וקיהיב במזבח שיעור בעלת מום ועוד ל] אבל לרבנן דפליגי עליה דר' יהודה ומוקמי' לא] פלוגתא אף בהיכא דשניהם כשרין ומכשר להו לתרווייהו בכוסות פליגי ר"א ורבנן ומש"ה מכשיר רבי אליעזר בתרווייהו דאי בבלול לא הוה מכשר אלא לב] כדאוקימנא לעיל: לא שנו. הך פלוגתא דחטאת ועולה דמתני' דלעיל דאמרי רבנן ישפך לאמה: אלא בתחלת חטאת ועולה. שנתערבו לפני מתן דמם דבהיא פסלי רבנן דלית להו רואין ואסור לשנות את מקומן לתת את העולה למעלה מן החוט מפני הכשר חטאת: אבל סוף חטאת. שנתערב בתחלת עולה שנתערבו (בו) שירי חטאת בתחילת עולה אין כאן מחלוקת ויתנם למטה מן החוט דמקום תחילת מתן עולה כשר לשירי חטאת ויזרקם לקיר המזבח ומאליהן שותתין ליסוד ואין כאן שינוי מקום: צריכין איצטבא. שישפכם על גבי היסוד ממש העשוי כאיצטבא ולא יזרקם לקיר הזקוף כמשפט עולה ובסוף חטאת ועולה נמי לרבנן ישפך לאמה. ולקמן [ע"ב] מותיב ליה מהא דתניא לעיל נתן למעלה ולא נמלך אלו ואלו מודים שיחזור ויתן למטה: עדיין היא מחלוקת. אף בסוף חטאת ותחילת עולה דלאו חד מקום הוא ולר"א דאית ליה רואין כשר ולרבנן ישפך לאמה: קדש הם. בבכור כתיב ומשמע ליה הם בהוייתן יהו שאם נתערבו בדמים אחרים לא אבדו את שמם ויקרבו ולרבנן מיתוקמא כגון שנתערב בתחתונים כמותו ולא בחטאת לג] ומאי לאו דאיערב בסוף עולה שהוא שירים והולכין למקום שירי חטאת כדאמרן באיזהו מקומן (לעיל נג.) תן יסוד למזבח של עולה וקתני דתחילת בכור כשר בו לכתחלה שמקומו מקום תחילת עולה אלמא מקום תחילת עולה ותחלת בכור הוא מקום כשר לשפיכת שירים לכתחלה: לא תחילת עולה ובכור. דשניהם מקום אחד להם וכיון דלרבנן יש בילה שניהם כשירין: ומאי קא משמע לן. קרא הואיל ומקום אחד להן: דאין עולין מבטלין זה את זה. ואפילו אחד מרובה על חבירו לא בטל המועט: האי מולקח מדם הפר ומדם השעיר נפקא לן. במנחות בהקומץ רבה (דף כב.) שמערבין דם פר ודם השעיר [של] יה"כ במתן לד] דם קרנות המזבח הפנימי והדבר ידוע שדם הפר מרובה מדם השעיר מכאן לעולין שאין מבטלין זה את זה: איכא דנפקא ליה כו'. ולקמן [ע"ב] מפרש פלוגתא בשמעתא: והקריבו וזרקו מה ת"ל דם דם. גבי עולה קאי בת"כ ה) ושחט את בן הבקר והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם [וזרקו את הדם] והקריבו בני אהרן וזרקו אל לה] המזבח היה לו לומר ואין צריך לכתוב דם דמה יש לו לקבל ולזרוק ע"י שחיטה אם לא דם מה ת"ל דם דם: ה"ג מנין אתה אומר נתערב דם עולה בדם עולה דם עולה בדם תמורה דם עולה בדם חולין שיקרבו ת"ל

תוספות

ה"ג אבל סוף חטאת ועולה. במתנה שניה של עולה מיירי שהיא בקרן מערבית דרומית דזה מקום שירים של חטאת אבל במתנה ראשונה של עולה ישפך לאמה לרבנן דאין זה מקום שירים לו] דדם עולה בקרן מזרחית לפונית ושירים בקרן מערבית דרומית מיהו י"ל כיון דיסוד דרומי אינו מן הפסוק אלא מטעמא דבעי' בסמוך לו (לעיל דף נג.) דומיא דשירים פנימיים א"כ אין קפידא אם יתנם במזרחית לפונית להכשיר דם תחלת עולה וכן מוכיח קצת בסמוך גבי נתן למעלה ולא נמלך יחזור ויתן למטה ובעי לאוכוחי דמקום עולה מקום שירים ומשמע שלא נתן עדיין כלל מתנות עולה (בלבדן) לז] א"כ יפנה דרך שמאל ויתן תחלה בקרן מערבית דרומית שהוא מקום שירים ויתן שירים בשתי קרנות: ה"ג לח] מאי קמ"ל. תימה טובא קא משמע לן טל] דיקרבו למר כדאית ליה ב' מתנות שהן ד' ולמר מתן אחד אע"ג דעבר על בל תגרע או בל תוסיף ושמא י"ל כיון דיהיב לשם מים ליכא בל תוסיף וגם לא משום בל תגרע כיון דשב ואל תעשה ומתקן קרבנו ובלא מ] קרא נמי. ברו"ך: תנאי היא איכא דנפקא לה מהכא ואיכא דנפקא לה מהכא. תימה למה דוחק לומר תנאי היא דבהקומץ רבה (מנחות כב:) פריך ואימא עד דאיכא מין ומינו ועולין קשיא לימא קרא קדש מא] הם איצטריך דאם אינו ענין למין ומינו ועולין תנהו לענין לעולין לחוד אפילו הוי שלא מינו ועוד קשה דהכא אליבא דר' יוחנן קיימא והתם קאמר רבי יוחנן להאי דרשה דולקח מדם הפר וע"ק נימא דאיצטריך משום דס"ד שישפך לאמה כדי שלא יעבור על בל תוסיף ועל בל תגרע מב] וע"ק דמאי שנא שנתערבו למטה בלמעלה דמודה ר' יהושע דישפך ואין משנים זה מג] להכשיר זה ומתן אחת במתן ד' משנים ועובר על בל תגרע וכי תימא משום דמתן א' במתן ד' אי אמרת ישפך אין שייך לשלם תחתיהם כגון בכור ומעשר שנפסל אבל עולה וחטאת שנפסל דאפשר לשלם תחתיהם ישפך עולת נדבה מאי איכא למימר ומיהו מד] י"ל דלא דמי דניתנים למעלה בניתנים למטה אין לו לפסול בידים דם עולה להכשיר דם חטאת אבל הכא שאינו פוסלו בידים אלא עומד במקומו מה] שב ואל תעשה שאני ומיהו לר"א קשה דמשנה דחייב ליתן ב' מתנות מו] לבד מתנה אחת ועובר משום בל תוסיף וניתנין

...יקשה לרב אשי דאמר לר' אליעזר דאין בילה, דלר' יהודה דאמר דמיירי ר"א בבלול א"כ יש בילה והדרי ... הודה לא קשיא דמאי למימר דמיירי דאיכא רובא דם תמימה וקא יהיב למזבח שיעור דם בעלת מום ועוד, ... לרבנן דפליגי עליה דר"י ומוקמי פלוגתייהו אף בהיכא דשניהן שוים ומכשיר להו לתרווייהו, בכוסות פליגי ...

... הוא, דאי הוה צריך תרי קראי אכתי איכא לאקשויי ממאי דקרא תניינא למר משום מין במינו ולמר משום עולים, ... רבה ואימא עד דאיכא מין ומינו ועולין ה"ה דה"מ למפרך הכי אלא על כרחך טעמא איכא וההוא טעמא דמשני ... קרא (ריב"א ז"ל. ב"ש):

מסורת הש"ס

א) תוספ' פ"ח ה"ז, וכעי"ז לעיל עז. ותוספ' שם ה"ה, ב) ועי' לעיל נב. ובתוד"ה גג, ג) [מנחות כב: כג. תמורה ה:], ד) ויקרא כב כה, ה) ויקרא נדבה פרש' ד ה"ז.

שינויי נוסחאות

[illegible]

עין משפט נר מצוה

סז א מיי' פ"ב מהל' פסה"מ הלכה יא:

תורה אור השלם

1. אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה׃ במדבר יח, יז

2. וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה וְכִפֶּר עָלָיו וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ ויקרא טז, יח

3. וְשָׁחַט אֶת בֶּן הַבָּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ ויקרא א, ה

שיטה מקובצת

[illegible]